

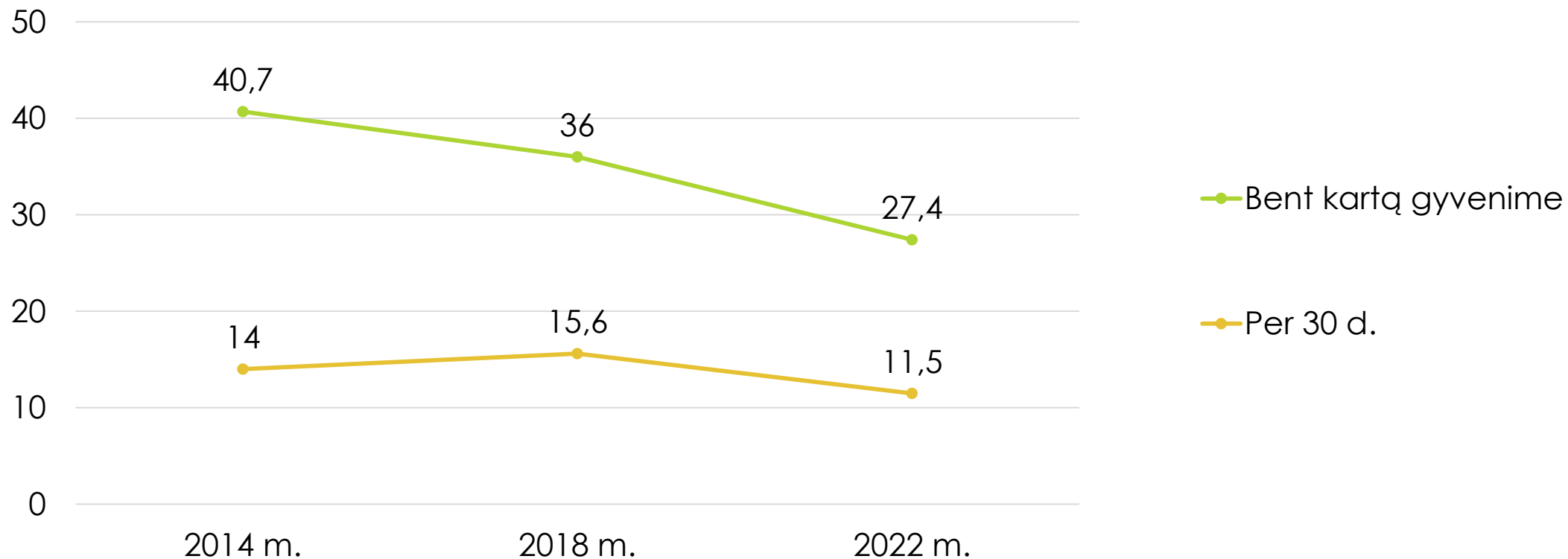
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problema ir prevencijos galimybės mokyklose

Aušra Želvienė

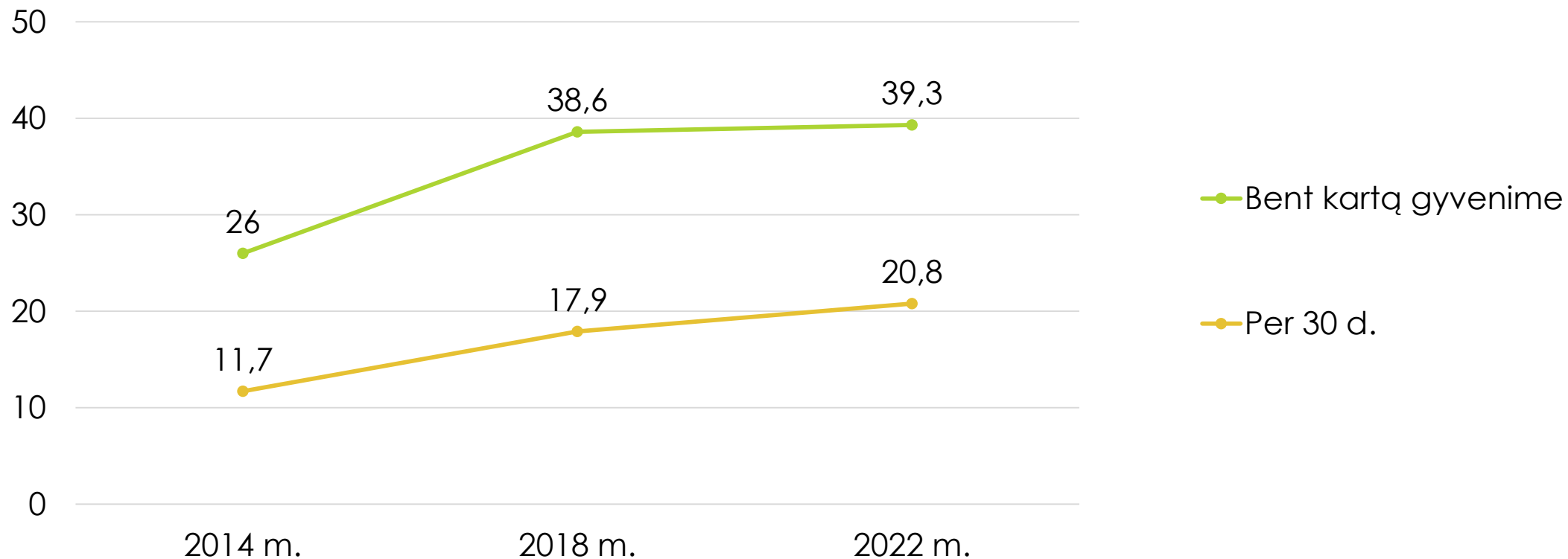
Prevencijos koordinavimo skyriaus
vedėja

NTAKD
NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO
KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

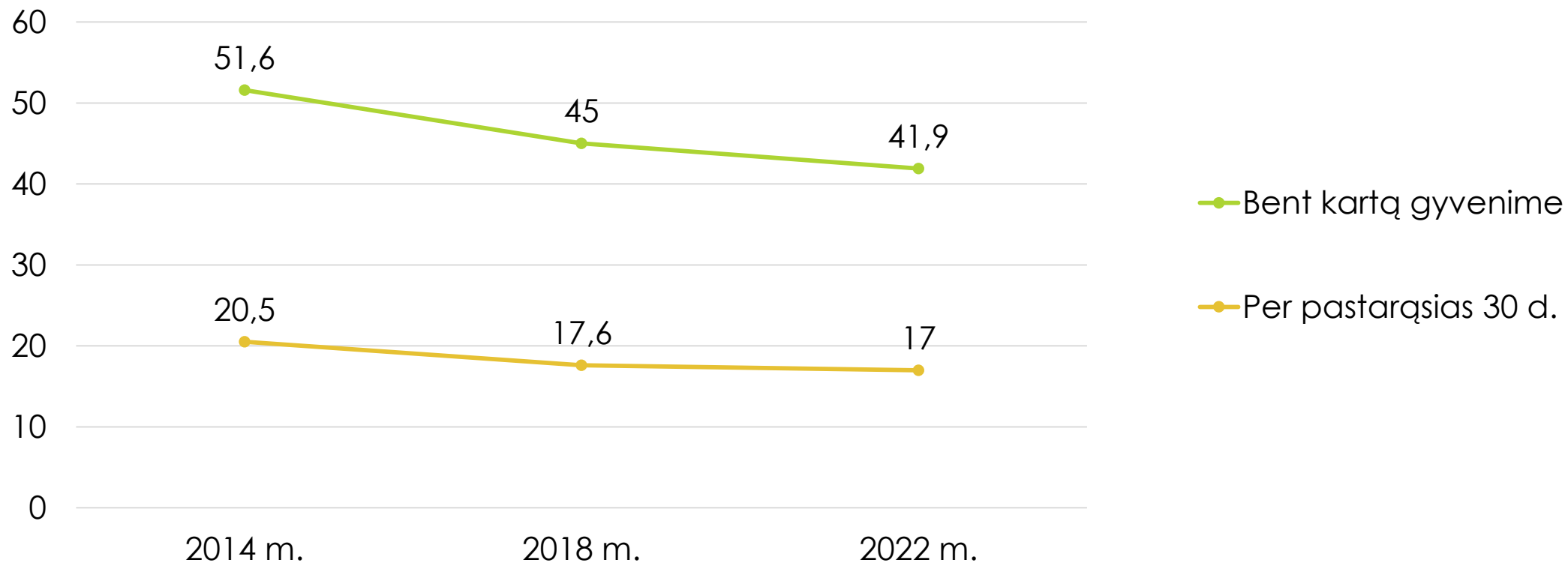
Tabako cigarečių rūkymas tarp 5–9 klasių mokinių (HBSC tyrimas, 2014–2022 m., %)

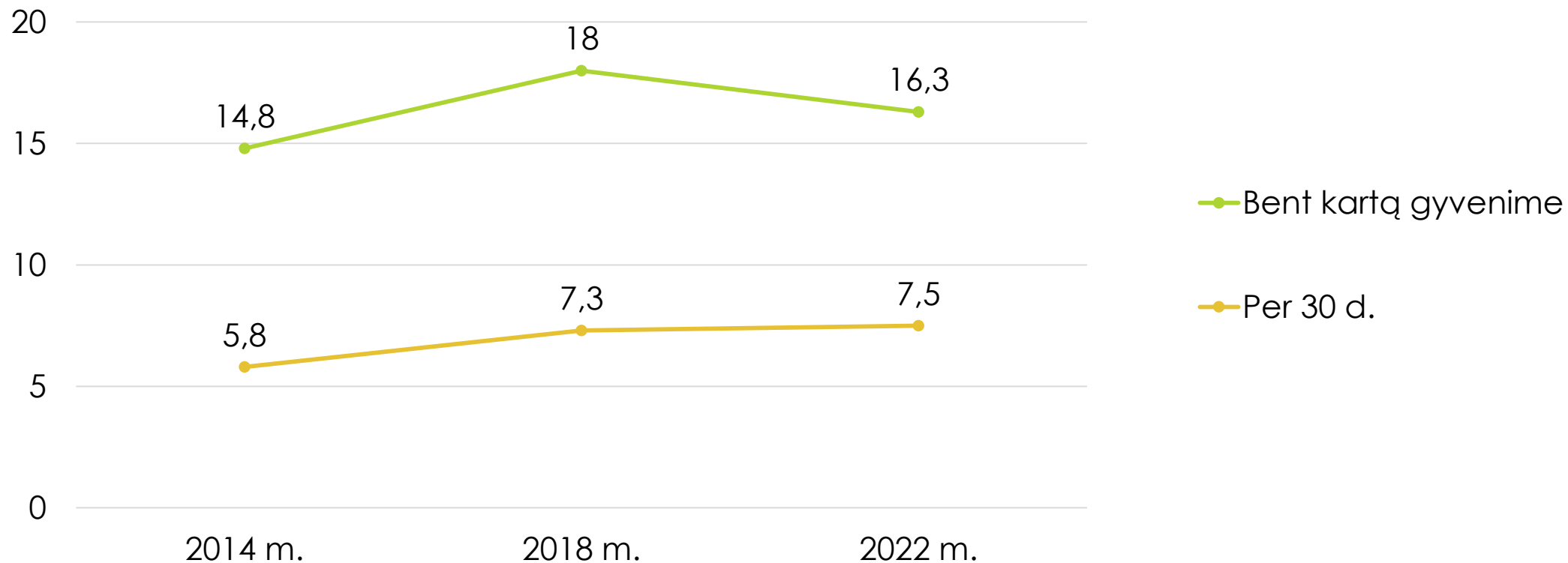
Elektroninių cigarečių vartojimas tarp 5–9 klasių mokinių (HBSC tyrimas, 2014–2022 m.,%)

Alkoholio vartojimas tarp 5–9 klasių mokinių (HBSC tyrimas, 2014–2022 m., %)

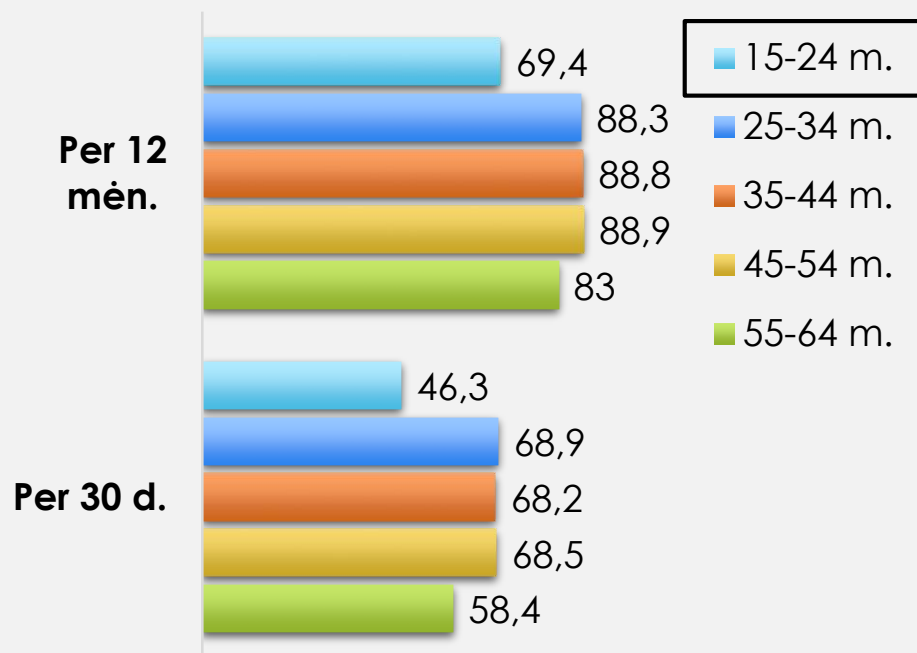

Kanapių vartojimas tarp 9 klasės mokinių (HBSC tyrimas, 2014–2022 m., %)

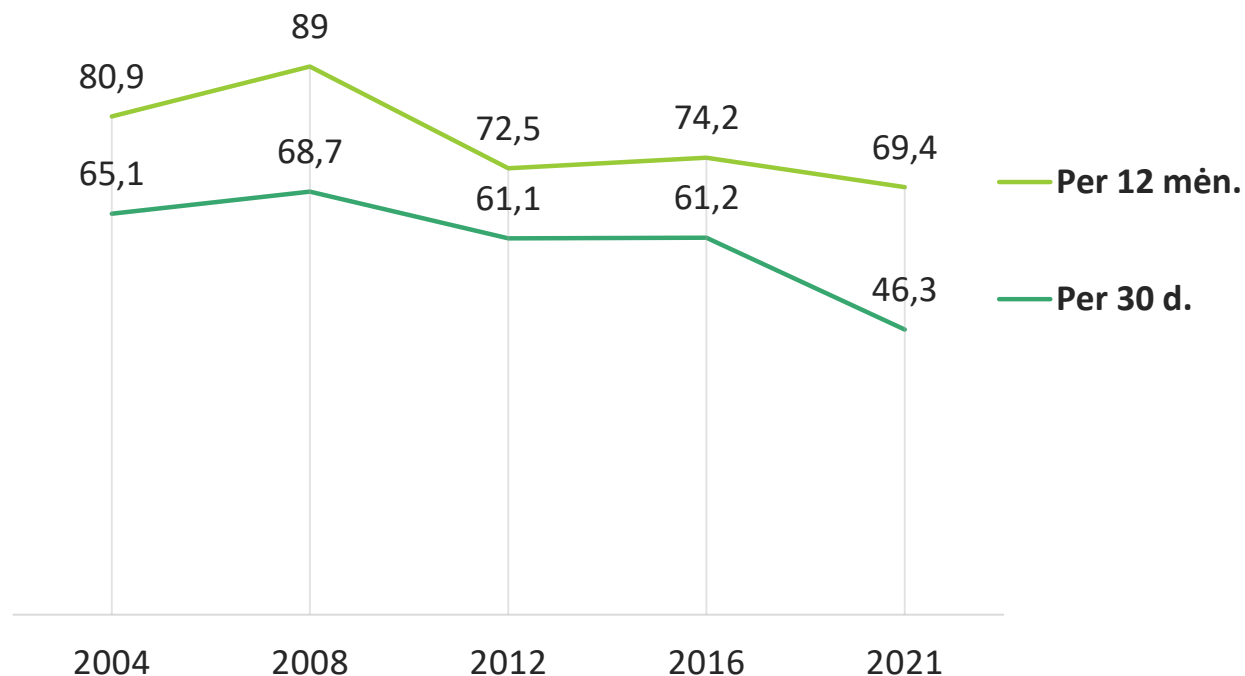

Alkoholio vartojimo paplitimas Lietuvoje pagal amžiaus grupes (GPS, %)

Alkoholio vartojimo paplitimas pagal amžių, 2021 m., proc.

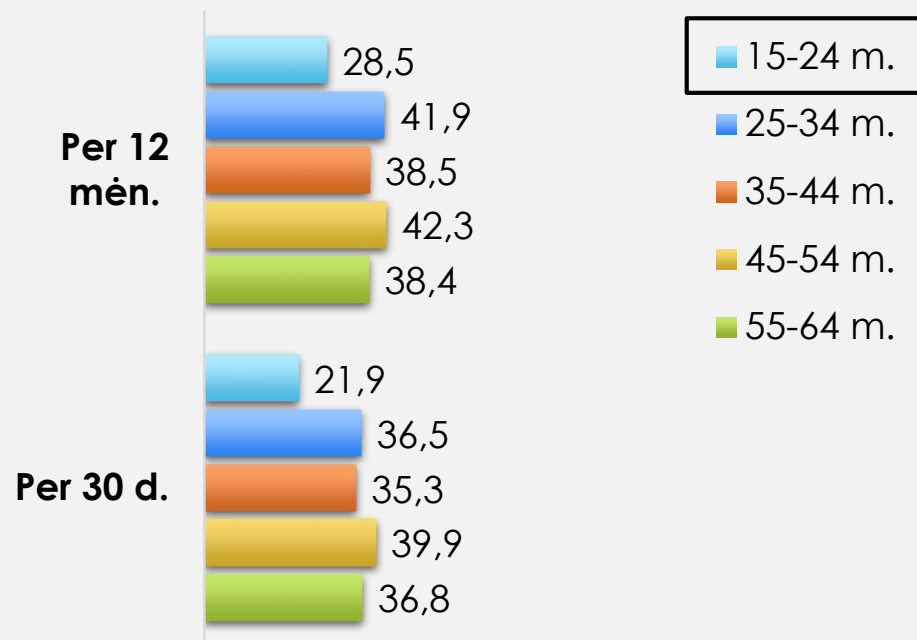

Alkoholio vartojimo paplitimas tarp 15-24 m. jaunimo, proc.

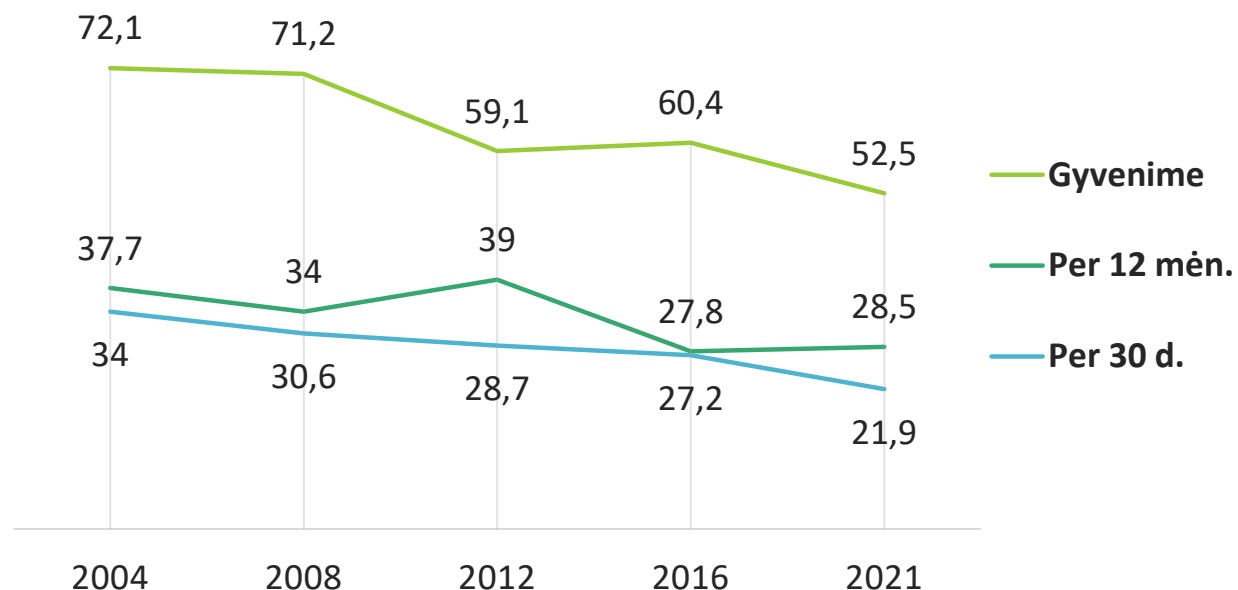

Rūkymo paplitimas pagal amžiaus grupes (GPS, %)

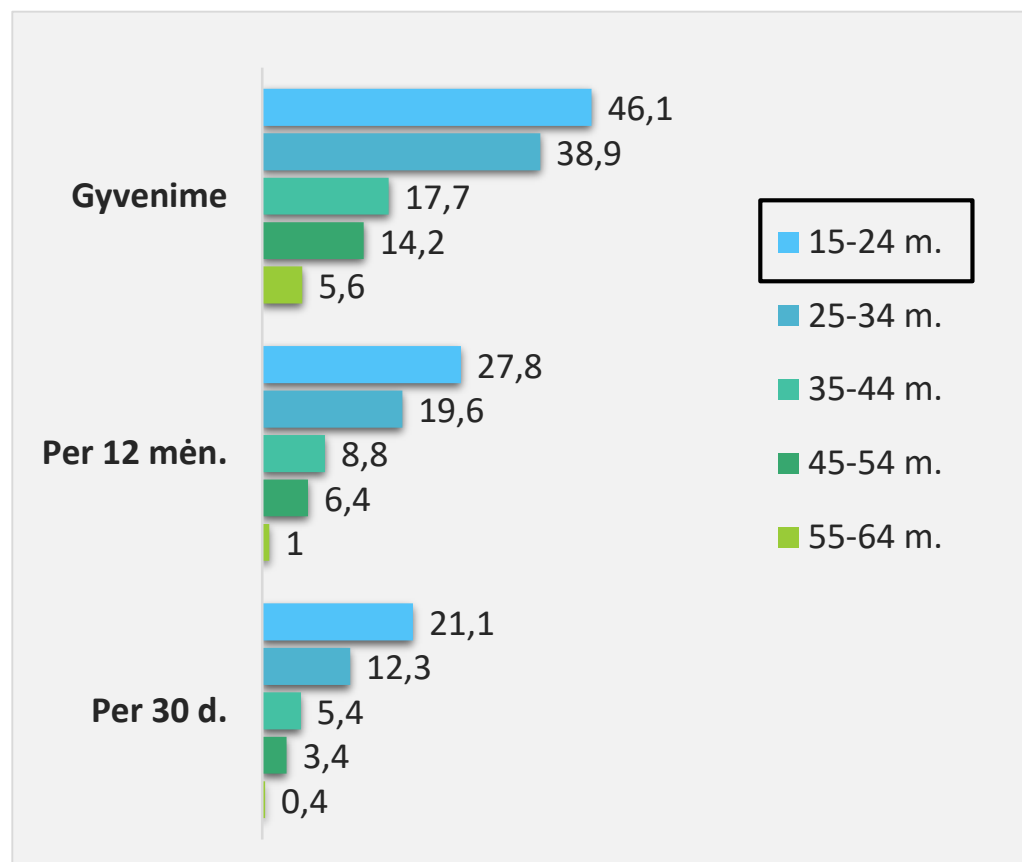
Rūkymo paplitimas pagal amžių, 2021 m.,
proc.

Rūkymo paplitimas tarp 15-24 m. jaunimo, proc.

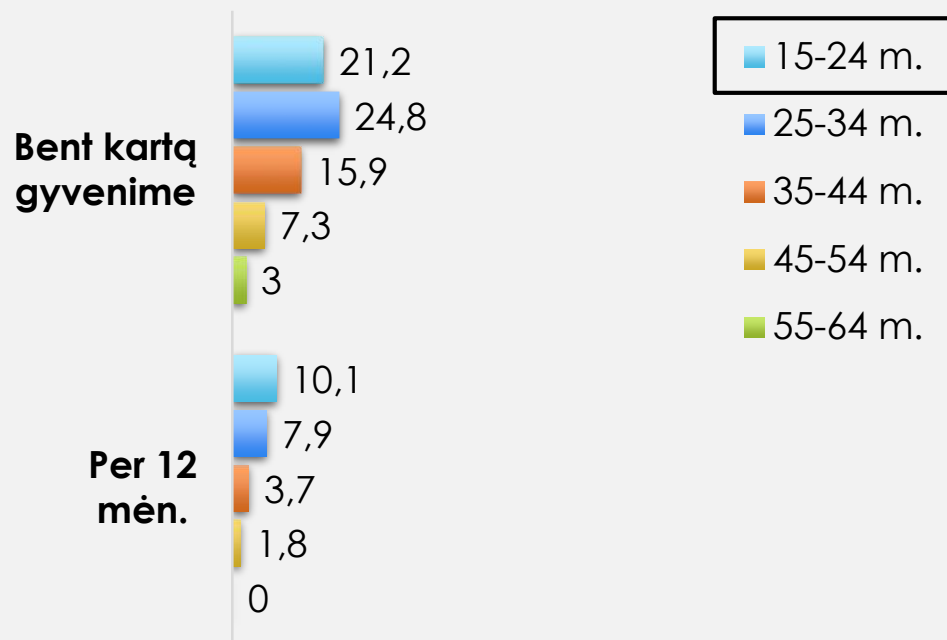

Elektroninių cigarečių vartojimo paplitimas (GPS, 2021 m., %)

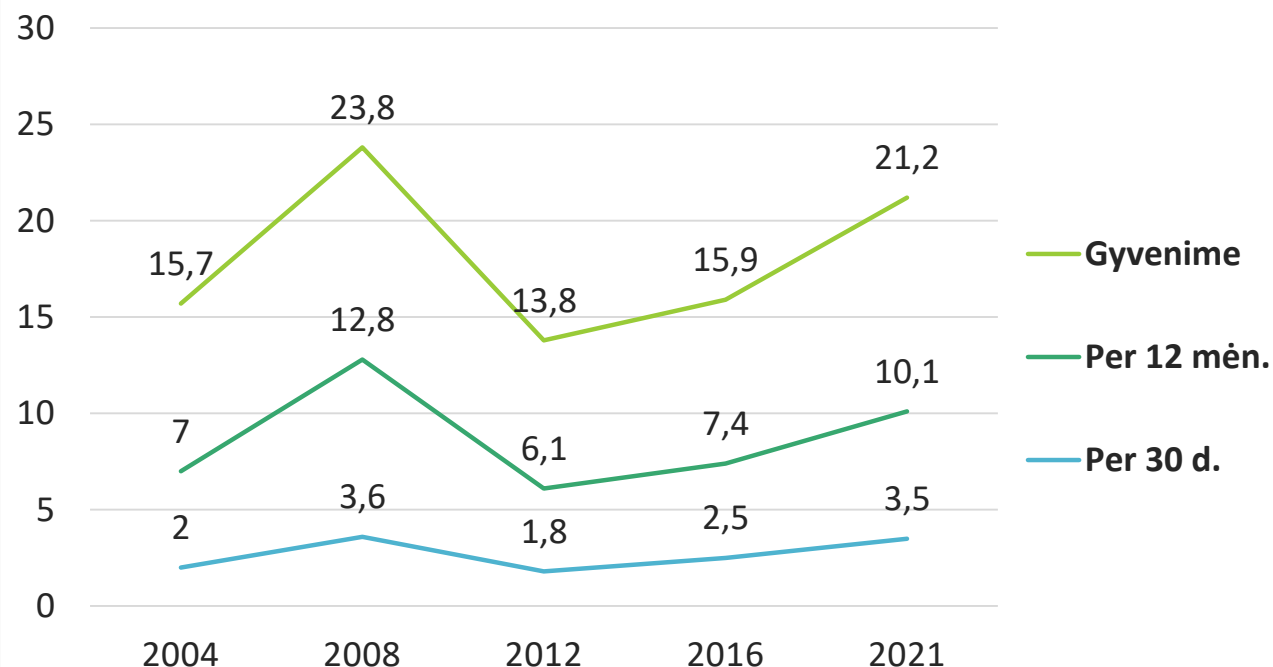

Kanapių vartojimo paplitimas pagal amžiaus grupes (GPS, %)

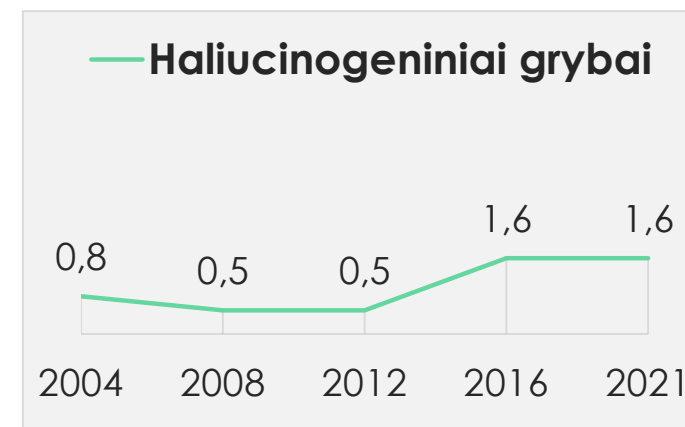
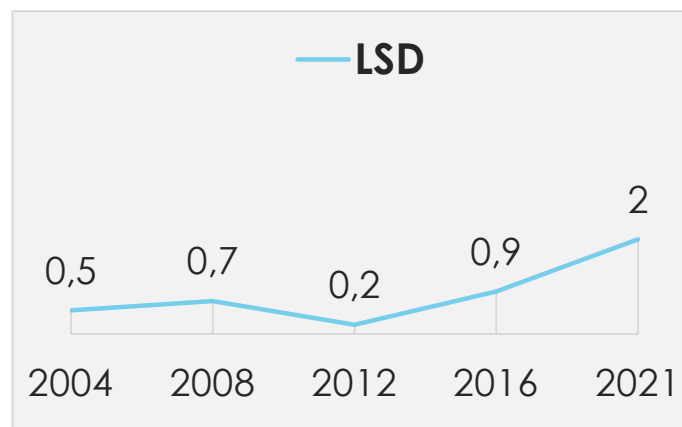
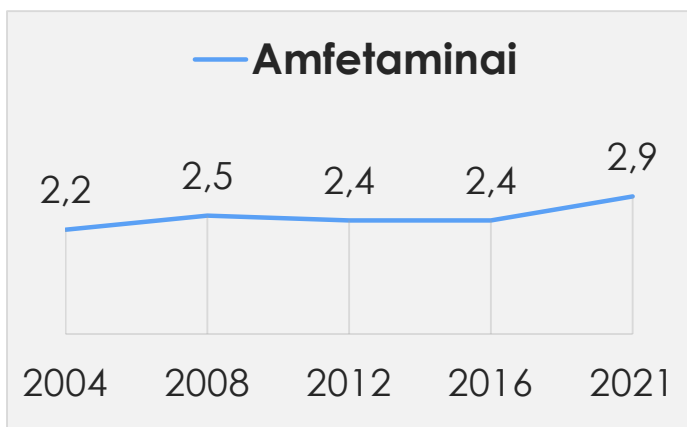
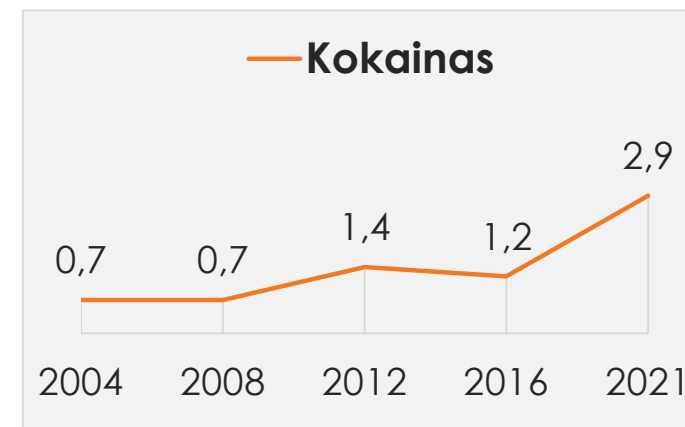
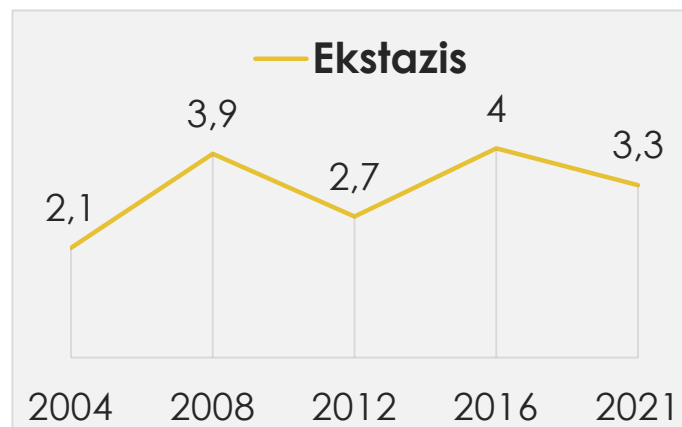
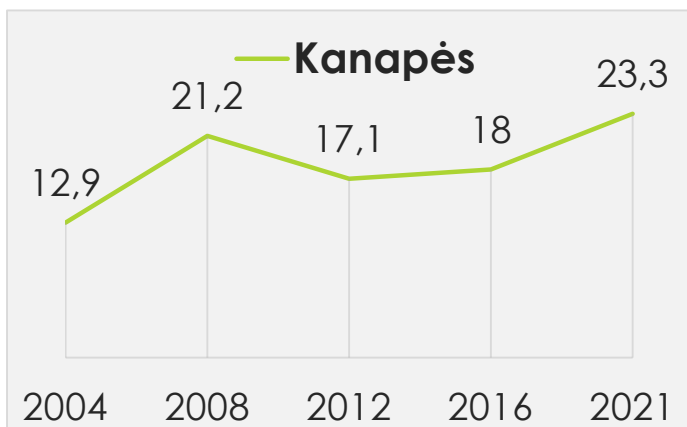
Kanapių vartojimo paplitimas pagal amžių, 2021 m., proc.

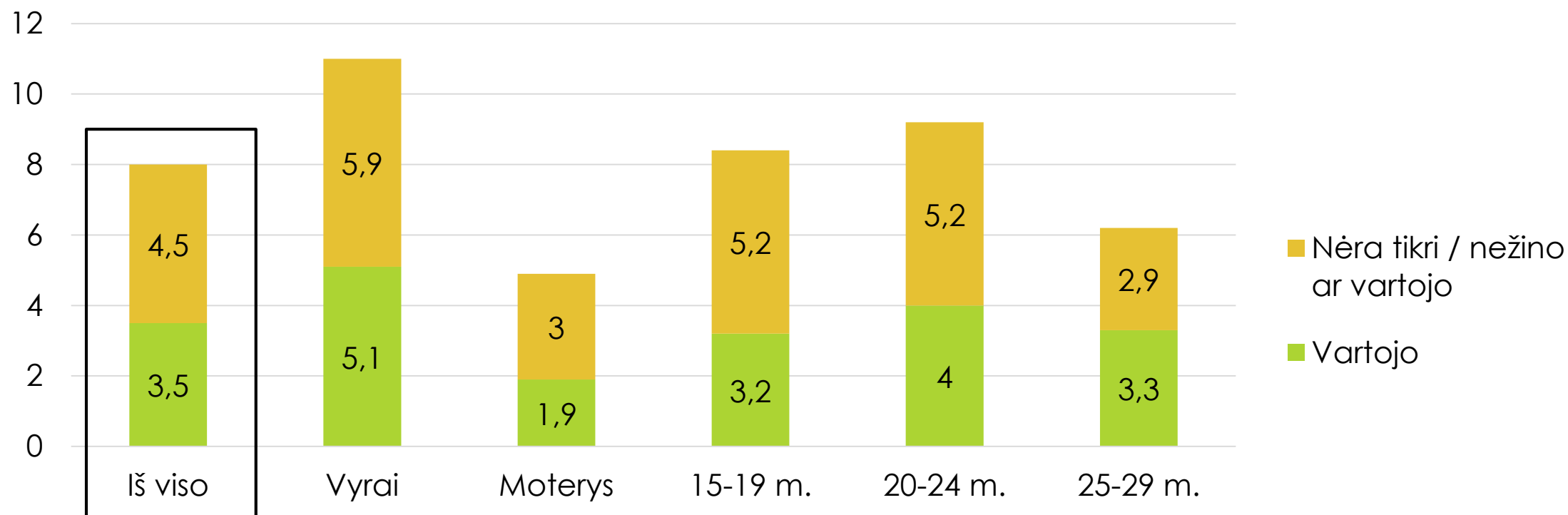
Kanapių vartojimo paplitimas tarp 15-24 m. jaunimo, proc.

Skirtingų narkotikų vartojimo bent kartą gyvenime tarp 15-34 m. jaunimo tendencijos (GPS, proc.)

Naujų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas bent kartą gyvenime tarp 15-29 m. jaunimo (GPS, 2021 m., %)

Prevencijos galimybės mokyklose

NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO
KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

Kas dalyvauja prevencijos vykdyme

- ▶ Sveikatos sektorius
- ▶ Švietimo sektorius
- ▶ Policija, viešoji tvarka
- ▶ Teisėkūra
- ▶ Tėvai, šeima
- ▶ Savivalda
- ▶ Laisvalaikio leidimo vietų organizatoriai

Mokykla – viena palankiausių aplinkų taikyti prevencines priemones, nes:

- ▶ Mokykloje galima sistemingai ir veiksmingai pasiekti didelį skaičių moksleivių;
- ▶ Mokyklų darbuotojai turi galimybę dirbti su jaunesniojo amžiaus moksleiviais prieš susiformuojant jų požiūriui į psichoaktyvias medžiagas;
- ▶ Pedagogai turi informacijos apie moksleivius, kurios neturi tėvai ir kitos institucijos, jie gali pirmieji pastebėti pavojaus ženklus;
- ▶ Teigiamas mokyklos mikroklimatas laikytinas apsauginiu veiksmu prieš psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą;

Metodinės rekomendacijos: PSICHOAKTYVIOSIOS MEDŽIAGOS IR MOKYKLA: PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS GAIRĖS

- ▶ plačiau supažindinti su psichoaktyviosiomis medžiagomis;
- ▶ padėti Mokyklos bendruomenei atpažinti rizikos ir apsauginius veiksnius, lemiančius psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą;
- ▶ supažindinti apie Mokyklos veiksmus, galinčius padėti mažinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą;
- ▶ suteikti žinių, kaip atpažinti psichoaktyvias medžiagas vartojantį ar nuo jų apsvaigusį mokinį;
- ▶ Informuoti apie rekomenduojamą Mokyklos veiksmų seką, įvykus situacijoms, kuomet mokinys vartojo psichoaktyvias medžiagas Mokykloje;
- ▶ Informuoti apie pagalbos priemones jauniems asmenims, eksperimentuojantiems, nereguliariai vartojantiems psichoaktyvias medžiagas.

Psichoaktyviosios medžiagos ir mokykla: prevencijos ir intervencijos gairės

Metodinės rekomendacijos

Mokyklos veiksmai, mažinantys psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą

- ▶ • Apibrėžti pageidaujamo elgesio Mokykloje taisykles ir skatinti tokį elgesį.
- ▶ • Kurti Mokyklos teigiamą mikroklimatą bei atmosferą, nepalankią psichoaktyviųjų medžiagų vartojimui, platinimui, turėjimui.
- ▶ • Skirti daugiau dėmesio vietoms, kuriose dažniausiai įvyksta ar buvo anksčiau nustatyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, platinimo atvejai.
- ▶ • Pripažinti problemą, ją apibrėžti ir spręsti.
- ▶ • Suprasti problemos mastą.
- ▶ • Įtraukti visos Mokyklos bendruomenės narius į taisyklių dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, platinimo, turėjimo atvejų sukūrimą bei pasekmių numatymą bei valdymą.
- ▶ • Bendradarbiauti su policija dėl reguliaraus/periodinio patruliavimo šalia Mokyklos, siekiant užtikrinti saugumo jausmą ir užkirsti kelią narkotikų platinimui jauniems žmonėms.

Rekomenduojami veiksmai Mokyklose, mažinantys psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą

- ▶ Į prevencinę veiklą įtraukti ne tik mokinius, bet kiek įmanoma daugiau **įtraukti ir jų tėvus**.
- ▶ Informaciją mokiniams **teikti jaunimui patrauklia forma**.
- ▶ Rekomenduojama taikyti **bendraamžis-bendraamžiui** principą (angl. peer to peer).
- ▶ Turėtų būti **paskirti asmenys, atsakingi** už šių medžiagų vartojimo aplinkos kontrolės priemonių prevenciją, tai gali būti įstaigos direktorius, jo pavaduotojas ugdymui, taip pat socialinis pedagogas, psichologas ar paskirtas mokytojas.

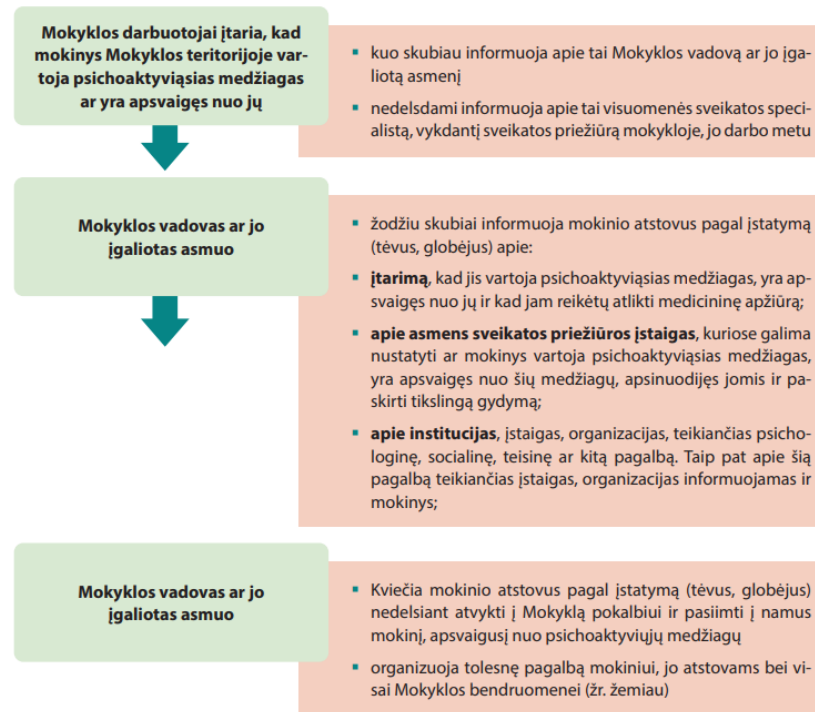
Situacijų valdymas, įvykus psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo atvejams Mokykloje

Veiksmų schemų esmė:

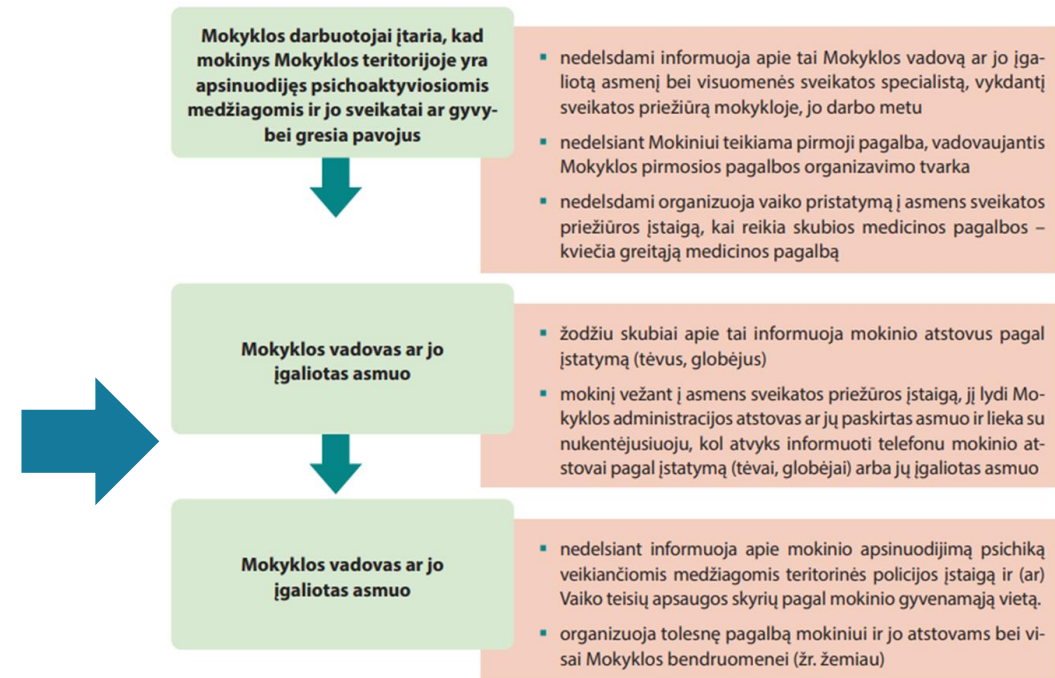
- ▶ Bendradarbiavimo užtikrinimas tarp mokyklos, tėvų, policijos;
- ▶ Optimalios pagalbos tiek pavartojus psichoaktyviųjų medžiagų, tiek vėliau užtikrinimas;
- ▶ Kiekvieno bendruomenės atstovo įgalinimas imtis veiksmų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijoje;

Veiksmų schema, kai mokinys yra apsvaigęs nuo psichoaktyviųjų medžiagų mokykloje

Veiksmų schema, kai mokinys yra apsinuodijęs nuo psichoaktyviųjų medžiagų mokykloje

Tolesnė pagalba mokiniui ir jo šeimai bei visai Mokyklos bendruomenei

- ▶ **Rekomenduojama pasitelkti Mokyklos vaiko gerovės komisiją.** Mokinio elgesys kartu su mokinio atstovais turėtų būti aptariamasis Vaiko gerovės komisijos posėdyje numatant tolimesnius mokinio elgesio korekcijos veiksmus.
- ▶ Rekomenduojama **skatinti mokinio tėvus** daugiau dėmesio skirti savo vaikams.
- ▶ Svarbus **tinkamas Mokyklos bendruomenės informavimas.**
- ▶ Mokykloje, esant pagrįstiems įtarimams ar faktams, kad mokinys ne kartą vartojo psichoaktyviasias medžiagas, informuoti jo tėvus apie galimybę dalyvauti **Ankstyvosios intervencijos programoje.**

Tinkamas Mokyklos bendruomenės informavimas siekiant prevencijos kokybės užtikrinimo Mokyklose

- ▶ Informaciją apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją mokytojams ir tėvams pagal galimybes **pasidalinti aktualia informacine medžiaga, metodiniais leidiniais Mokyklos elektroniniame dienyne.**
- ▶ Mokykloje skelbti ir tėvus supažindinti su informacija, **kur galima kreiptis pagalbos**, jeigu vaikas vartoja psichoaktyvias medžiagas.
- ▶ Informuoti apie gydymo, psichologinės ir socialinės pagalbos asmenims, vartojantiems psichoaktyvias medžiagas, galimybes konkrečioje savivaldybėje bei pagalbą vaikams ir jaunimui.

Tinkamas Mokyklos bendruomenės informavimas siekiant prevencijos kokybės užtikrinimo Mokyklose

- ▶ Papildyti Mokykloje esančius stendus nauja aktualia Mokyklos bendruomenei informacija ir atsiradusiomis naujomis galimybėmis mokytis, leisti laisvalaikį.
- ▶ Viešinti psichikos sveikatos interneto svetainę www.pagalbasau.lt, kurioje pateikiama visa aktuali ir patikima informacija tiek tėvams, tiek paaugliams apie emocinę sveikatą, problemas ir prieinamas pagalbos galimybes.
- ▶ Viešinti interneto svetaines psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai vykdyti trims tikslinėms grupėms: jaunimui www.askritiskas.lt, tėvams www.kaveikiavaikai.lt bei metantiems rūkyti www.nerukysiu.lt.

Ankstyvosios intervencijos programa

- ▶ **Kur?** Savivaldybių visuomenės sveikatos biuruose
- ▶ **Kas?** Pagalbos priemonių taikymas eksperimentuojantiems ar nereguliariai vartojantiems psichoaktyvias medžiagas (išskyrus tabaką)
- ▶ **Kam?** Jaunuoliams nuo 12–18m.
- ▶ **Kur kreiptis?** į savivaldybėje veikiančią visuomenės sveikatos biurą

PABAIGAI:

- ▶ prieš taikydami priemones - galvokime nuo... iki...
- ▶ priemoniu pasirinkimas yra pakankamai platus
- ▶ žinokime galimybes, atsakomybes ir darykime veiksmus koordinuotai ir nuosekliai.

Dėkoju už dėmesį

NTAKD

NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO
KONTROLĖS DEPARTAMENTAS